

Asia: VN/36685/2025

Valtioneuvoston asetus kieliain neuvottelukunnasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto

11.3.2026

OPH-447-2026

Oikeusministeriölle

Viite: Lausuntopyyntö 30.01.2026 VN/36685/2025

Lausunto Valtioneuvoston asetus kieliain neuvottelukunnasta

Kotimaisten kielten keskus kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa, joka koskee Valtioneuvoston asetusta kieliain neuvottelukunnasta, ja

toteaa lausuntonaan seuraavan. Kotimaisten kielten keskus on 1.1.2026 alkaen osa Opetushallitusta, ja lausunto edustaa samalla Opetushallituksen

kantaa.

1. Tausta

Oikeusministeriön yhteydessä pysyvinä asiantuntijaeliminä ovat toimineet vuodesta 2004 alkaen kieliasiain neuvottelukunta ja vuodesta 2021 alkaen

viittomakieliasioiden neuvottelukunta. Asetusluonnoksen mukaan kieliasiain neuvottelukunta ja viittomakieliasioiden neuvottelukunta yhdistettäisiin

uudeksi kieliasiain neuvottelukunnaksi. Viittomakieliasioiden neuvottelukunta lakkaisi olemasta.

Asetusluonnoksen mukaan uusi neuvottelukunta vastaisi aiempien neuvottelukuntien tehtävistä. Tehtävät liittyisivät kielilainsäädännön soveltamisen seurantaan ja edistämiseen sekä kielellisiin oikeuksiin. Toimiin kuuluisivat Suomen kansalliskielten ja muiden kielten, erityisesti saamen kielten ja viittomakielten, käytön ja aseman edistämisen- ja seurantatehtävät. Ne tahot, jotka olivat säännösten mukaan edustettuina kieliasiain

neuvottelukunnassa ja viittomakieliasioiden neuvottelukunnassa, olisivat edustettuina myös uudessa neuvottelukunnassa.

2. Kieliasiain neuvottelukunnan ja viittomakieliasioiden neuvottelukunnan yhdistäminen

Yhdistämistä on paikallaan tarkastella uuteen toimielimeen yhdistyvän viittomakieliasiain neuvottelukunnan tehtävien hoitamisen näkökulmasta.

Viittomakieliasiain neuvottelukunnan tehtävänä on ollut edistää vuoropuhelua ja yhteistyötä viittomakieltä käyttävien ja viranomaisten

välillä, edistää viittomakieltä käyttävien yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja muiden perusoikeuksien toteutumista, toimia asiantuntijaelimenä antamalla

lausuntoja sekä tekemällä esityksiä ja aloitteita sekä seurata ja arvioida viittomakielilain sekä viittomakieltä käyttävien yhdenvertaisuuden,

osallisuuden ja muiden perusoikeuksien toteutumista.

Tiivistäen voi todeta, että viittomakieliasiain neuvottelukunta on toiminut asiantuntijaverkostona kielellisiin oikeuksiin liittyvissä kysymyksissä.

Oikeusministeriön muistiossa todetaan, että uuden neuvottelukunnan tehtäviin kuuluisivat kaikki kahden aiemman neuvottelukunnan kielellisiin

oikeuksiin liittyneet tehtävät. Asetushankkeen valmistelumuistion perusteella kahden neuvottelukunnan yhdistäminen ei vaikuttaisi viittomakielisten

kielellisten oikeuksien edistämiseen.

On tuotu esille, että viittomakielisten asema ja kysymykset poikkeavat kieliain neuvottelukunnan käsittelemistä aiheista. Vähemmistökielten

aseman parantamisessa on kielikohtaisia eroja, mutta toisaalta myös runsaasti yhtymäkohtia. Samassa neuvottelukunnassa tasavertaisena

jäsenenä mukana oleminen voi palvella myös viittomakielisen yhteisön etuja, sillä viittomakieliä käsitellään muiden vähemmistökielten rinnalla.

Kielentutkimuksen näkökulmasta on perusteltua rinnastaa viittomakieli muihin vähemmistökieliin, joskin sen käyttöön liittyvät erityispiirteet tulee

ottaa huomioon. Kielen asemaa on tarkasteltava kokonaisuutena, minkä lisäksi on tärkeää, että uusi neuvottelukunta voi käsitellä viittomakieliin

liittyviä kysymyksiä laajasti. Vuoropuhelu viranomaisten, viittomakielten asiantuntijoiden ja viittomakielisen yhteisön välillä on varmistettava myös

sellaisissa asioissa, jotka kuuluvat esimerkiksi vammaislainsäädännön piiriin.

Asetusluonnoksen mukaan uusi kieliain neuvottelukunta voi päättää monista toimintansa järjestämistä koskevista menettelytavoista.

Neuvottelukunta voi asettaa esimerkiksi työvaliokunnan sekä tarpeen mukaan jaostoja ja työryhmiä. Kahden neuvottelukunnan yhdistämisestä

aiheutuvaa kitkaa on mahdollista vähentää muokkaamalla toimintatapoja. Esimerkiksi juuri jaostotyöskentely voi olla keino toteuttaa neuvottelukunnan

tehtäviä kielikohtaisissa erityiskysymyksissä.

3. Neuvottelukunnan kokoonpano

Valmistelumuiustiossa taustoitetaan laajasti kieliain neuvottelukunnan kokoonpanoa. Neuvottelukunta on asiantuntijaelin, jossa asetusluonnoksen

mukaan voisi olla puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi enintään 20 jäsentä (kullakin jäsenellä olisi myös henkilökohtainen varajäsen).

Neuvottelukunta voi kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita sekä tarpeen mukaan kuulla myös muita asiantuntijoita.

Esityksen mukaan neuvottelukunnassa tulisi olla edustettuina sen tehtävien kannalta keskeiset ministeriöt. Lisäksi sillä olisi oltava tehtävien kannalta

keskeisten alojen asiantuntemusta, kunnallishallinnon ja hyvinvointialueiden hallinnon asiantuntemusta, kielenhuollon tai kielentutkimuksen

asiantuntemusta sekä muuta toiminnassa olennaista asiantuntemusta. Viranomaistoimintaan yhdistyvien tahojen laaja edustus on Opetushallituksen mielestä perusteltua, sillä kielikysymykset ja kielelliset oikeudet liittyvät olennaisesti julkisen vallan käyttöön.

Nimettyjä edustustahoja aiemmissa neuvottelukunnissa ovat olleet Svenska Finlands folkting -järjestö ja saamelaiskäräjät. Lakisääteisinä eliminä nämä

tahot mainittaisiin myös uudessa asetuksessa. Neuvottelukuntien yhdistämisen takia erikseen mainittu edustus tulisi myös suomalaista

viittomakieltä ja suomenruotsalaista viittomakieltä käyttävistä järjestöistä. Siihen katsoen, että neuvottelukunnan tehtävänä on edistää erityisesti

kansalliskielten, saamen kielten ja viittomakielten käyttöä ja tarkastella näiden kielten asemaa, pysyviä edustustahoja koskeva linjaus on ilmeisen

perusteltu.

Neuvottelukunnan tehtävät suhteessa muihin kotoperäisiin kieliin (erityisesti romanikieli ja karjalan kieli) jäävät avoimeksi. On varmistuttava siitä, että

neuvottelukunta saa riippumatonta tietoa kotoperäisten kielten tilanteesta ja kehitystarpeista. Suomen kielitilanteen kokonaiskuvan hahmottamiseksi

neuvottelukunnalla tulee olla käytössään tutkimus- ja asiantuntijatietoa.

Neuvottelukunnassa voi olla peräti 20 jäsentä, mikä periaatteessa sallii hyvin laajan edustuksen hallinnon, järjestöjen ja kielten kentästä. Toiselta puolen

neuvottelukunnan tulee olla säällisen kokoinen, jotta se pystyy toimimaan joustavasti. Keskeinen kysymys on neuvottelukunnan kokoamisen periaate.

Etenkin asiantuntijoiden valinnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota tietotaustaan.

Kieliasiain neuvottelukunnassa on asetusluonnoksen mukaan kielenhuollon tai kielentutkimuksen asiantuntemusta edustava jäsen. Opetushallitus pitää

sekä kielenhuollon ja kielentutkimuksen että kielikoulutuspolitiikan edustajan jäsenyyttä neuvottelukunnassa tärkeänä. Kielenhuollon ala voidaan

ymmärtää laajasti, niin että se sisältää myös kielen asemaan ja käyttöaloihin tai kielipolitiikkaan liittyvän kielitieteellisen asiantuntemuksen. Tällaista

kokonaisvaltaista asiantuntemusta edustaa Kotimaisten kielten keskus. Vähemmistökielten opetus puolestaan kuuluu kielikoulutuspolitiikan alaan.

Opetushallitus liittyy vähemmistökieliin varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja yleisten kielitutkintojen järjestämisen kautta.

Muistiotekstin mukaan neuvottelukunnan asiantuntemusta voidaan kartuttaa varsinaisten jäsenten lisäksi pysyvien tai tilapäisten asiantuntijoiden voimin.

Neuvottelukunta voi päättää näistä harkintansa mukaan. Tämä on kannatettava linjaus. Erillisteemojen mukaan muodostettavat pysyvät tai

tilapäiset alaryhmät tuovat tärkeän lisän toimintaan.

Johtaja Leena Nissilä

Yksikön päällikkö Salli Kankaanpää

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Opetushallituksen
asianhallintajärjestelmässä.

Opetushallitus

Hakaniemenranta 6, PL 380, 00531 Helsinki

+358 29 533 1000, kirjaamo@oph.fi

www.oph.fi, Y-tunnus: 2769790-1

Kankaanpää Salli

Kotimaisten kielten keskus - Kotimaisten kielten keskus on 1.1.2026 alkaen osa Opetushallitusta, ja lausunto edustaa samalla Opetushallituksen kantaa.